

ВІДГУК
офіційного опонента професора кафедри
правоохоронної та антикорупційної діяльності
Навчально-наукового інституту права імені князя Володимира Великого
Міжрегіональної Академії управління персоналом, кандидата
юридичних наук, доцента, Почесного працівника прокуратури України
АМЕЛІНА Олександра Юрійовича
на дисертацію ПАВЛЕНКА Дмитра Юрійовича на тему:
«АДМІНІСТРАТИВНІ ФУНКЦІЇ ПРОКУРАТУРИ УКРАЇНИ»,
подану на здобуття ступеня доктора філософії
за спеціальністю 081 «Право»

Актуальність обраної теми дослідження. В умовах реформування правової системи України необхідність удосконалення діяльності прокуратури стає особливо актуальною з огляду на ряд факторів. По-перше, соціально-політичний фактор. Україна наразі перебуває у стані активного реформування багатьох своїх державних інститутів, зокрема правової системи. Прийняття нових законодавчих актів, реформи судової системи та правоохоронних органів вимагають адаптації та вдосконалення функцій прокуратури. Це необхідно для того, щоб вона могла ефективно виконувати свої завдання в нових умовах. Прокуратура як одна з основних гарантій законності має відповідати сучасним вимогам суспільства та держави. По-друге, власне правовий фактор. Важливою складовою актуальності дослідження є аналіз чинної нормативно-правової бази, яка регулює діяльність прокуратури. За останні роки було прийнято ряд нормативних актів, що спрямовані на реформування прокуратури, проте вони потребують належного наукового аналізу та оцінки ефективності їх реалізації. Недоліки в законодавстві та суперечності між окремими нормативними актами можуть призводити до неузгодженості деяких процесів у діяльності прокуратури та зниження її ефективності. По-третє, практичний фактор. Адміністративні функції прокуратури охоплюють широкий спектр діяльності, відтак їх

вдосконалення є необхідним для підвищення ефективності роботи прокуратури та забезпечення належного рівня правопорядку. Тому практичні рекомендації, які можуть бути розроблені на основі дослідження, матимуть велике значення для подальшої реформи прокуратури. По-четверте, міжнародний фактор. Дослідження міжнародного досвіду у сфері функціонування прокуратури також є важливим аспектом актуальності роботи. Вивчення практики інших країн може надати цінні уроки та рекомендації для вдосконалення процедур управління в українській прокуратурі. Порівняльний аналіз дозволить виявити найкращі практики та адаптувати їх до українських реалій, що сприятиме підвищенню ефективності реалізації прокуратурою адміністративних функцій. По-п'яте, науковий фактор. Науковий інтерес до проблематики адміністративних функцій прокуратури обумовлений необхідністю системного підходу до їх аналізу та вдосконалення. Попри наявність певної кількості наукових досліджень у цій галузі, багато аспектів залишаються недостатньо вивченими. Зокрема, потребують детального аналізу питання взаємодії прокуратури з іншими державними інститутами, вплив реформ на її діяльність, а також оцінка ефективності виконання адміністративних функцій всередині прокуратури як державної інституції.

Наведене характеризує дослідження адміністративних функцій прокуратури України як надзвичайно актуальне і гостро необхідне. Воно має значення як для наукового обґрунтування необхідності здійснення подальших реформ у цій сфері, так і для вдосконалення діяльності прокуратури як суб'єкта владних повноважень на практиці при реалізації нею своїх конституційних повноважень. Результати дослідження сприятимуть підвищенню ефективності правозахисної системи України, забезпеченню законності та правопорядку, а також адаптації прокуратури до сучасних вимог суспільства й держави.

На актуальність обраної теми дисертаційного дослідження Д.Ю. Павленка додатково вказує її зв'язок з науковими програмами, планами, темами, грантами. Так, дисертаційне дослідження виконано відповідно до п. 1.3 та п. 1.15 Пріоритетних напрямів фундаментальних та прикладних наукових досліджень у

галузі права Стратегії розвитку Національної академії правових наук України на 2021–2025 роки від 26.03.2021 № 12-21, а також – згідно з планом науково-дослідної роботи кафедри і планом науково-дослідної роботи Національного університету біоресурсів і природокористування України.

Здобувачем було коректно та належним чином визначено тему дисертаційного дослідження, а її обсяг та складність цілком відповідають встановленим вимогам для дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії, об'єкт та предмет дисертаційного дослідження цілком узгоджуються зі змістом спеціальності 081 «Право».

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Дисертаційне дослідження Д.Ю. Павленка є зразком академічної праці, яка включає в себе важливі авторські висновки, узагальнення та рекомендації, що відповідають високим стандартам наукових робіт.

Наукова праця ґрунтується на вмілому використанні комплексу наукових методів. Зокрема, автор ефективно застосував порівняльно-правовий, формально-юридичний, діалектичний, історико-правовий та інші методи, завдяки чому він ретельно дослідив обрану тему та сформулював обґрунтовані положення щодо адміністративних функцій прокуратури України та шляхів їх удосконалення.

Обсяг використаних джерел відповідає меті та завданням дисертації. Здобувачем було опрацьовано 246 джерел, серед яких й іноземні та іншомовні джерела. Використані джерела включають не лише чинне національне законодавство (Конституція і закони України) та підзаконні нормативно-правові акти України з досліджуваної проблематики, міжнародні правові акти й документи у галузі прокурорської діяльності та статусу прокурорів і законодавство ряду зарубіжних країн у цій сфері, але також і дослідження ряду вчених-правників та вчених-представників інших наук, що пояснюється комплексним характером об'єкта дослідження.

Матеріал дисертації є точним та достовірним, його викладено коректною науковою мовою. Мета та завдання дослідження чітко і належно сформульовані відповідно до наявних вимог. Предмет і об'єкт дослідження визначені правильно, що підтверджує обґрунтованість роботи й високий науковий рівень її виконання. Чітко структурована побудова дисертації також вказує на відповідність роботи поставленим меті та завданням.

Послідовність структурних елементів роботи дозволила дисертантові дійти виважених і раціональних наукових висновків, узагальнень, пропозицій і рекомендацій завдяки належному рівню наведеної ним аргументації авторських наукових положень.

Достовірність та наукова новизна одержаних результатів. Дисертація Д.Ю. Павленка вирізняється комплексністю й багатоплановістю. Ця робота представляє всебічне наукове дослідження, зосереджене на проблематиці адміністративних функцій прокуратури України.

Унікальність дослідження підкреслюється наявністю низки авторських положень, висновків та пропозицій, які мають значну важливість як в теоретичному, так і в практичному аспектах.

З-поміж зроблених висновків особливо виокремити варто такі.

Так, у дисертаційній роботі вперше в українській правовій науці надано формулювання адміністративним функціям прокуратури як нормативно визначеним виду та мірі необхідної, належної поведінки, що забезпечують реалізацію завдань, поставлених перед прокуратурою суспільством і державою, і повноважень, наданих для ефективного здійснення конституційних функцій.

Автором було удосконалено підходи до періодизації (етапізації) виникнення й формування прокуратури України як суб'єкта владних повноважень з визначенням періоду зародження інституту прокуратури на теренах України, пов'язаного із формуванням Луцького трибуналу як Вищого суду, періоду розвитку інституту прокуратури на теренах України, пов'язаного із заснуванням прокуратури як такої на теренах України, періоду формування прокуратури УНР, пов'язаного зі становленням інституту обвинувачення та

появою передумов формування власної ідентичності, періоду формування прокуратури незалежної України, пов'язаного зі становленням нового концептуального підходу до прокуратури та її органів.

Дисертант пропонує структуру адміністративно-правового статусу прокуратури описати двома блоками: 1) загальний, до якого входять назва, цілі, завдання, функції; 2) процедурний, який включає порядок, організацію, принципи діяльності;

Не можна не відзначити обґрунтування здобувачем підстав включення прокуратури до механізму держави як правоохоронного органу: 1) потреба у забезпеченні загальнодержавних інтересів, прав і свобод особи як однієї з найважливіших цілей; 2) формування системи контролю, здійснюваного за посадовими особами, державними органами та службовцями з оцінки їхньої роботи з погляду відповідності чи невідповідності поставленої мети та вимог законності; 3) захист територіальної цілісності країни; 4) боротьба зі злочинністю.

Також цікавими є пропозиції Д.Ю. Павленка з визначення пріоритетних напрямів управління в органах прокуратури: 1) формування офіційного уявлення про конкретні професійні, фізичні та морально-психологічні якості працівника прокуратури, форми та методи їх підготовки; 2) дії з розстановки кадрів та організації колективу співробітників, об'єднаних єдністю цілей та здатних з найбільшою ефективністю використовувати свій внутрішній потенціал для вирішення завдань прокурорського нагляду, досудового розслідування та іншої, певної визначеної законом діяльності.

Вищезазначені та деякі інші положення роботи досить повно викладені в основному тексті дослідження та відображені у висновках дисертації.

Практичне значення і впровадження одержаних результатів дослідження. Результати, отримані в дисертаційному дослідженні, мають вагоме значення з практичної точки зору. Вони можуть бути корисними не лише в наукових дослідженнях, але й у реальній практиці.

Завдяки науково-теоретичному та практичному змісту ці напрацювання можна застосовувати в науково-дослідницькій діяльності для подальшого розвитку наукових тем, а також в освітньому процесі, зокрема, при викладанні дисциплін «Адміністративне право України», «Прокуратура України», «Судові та правоохоронні органи», «Проблеми реформування прокуратури» та розробці відповідних методичних матеріалів. Також дослідження є корисним для прокурорів у їхній професійній діяльності.

Повнота викладення наукових положень, висновків і результатів в опублікованих працях. Результати дисертаційного дослідження були належним чином апробовані шляхом їх оприлюднення у публікаціях у фахових наукових виданнях України і тезах доповідей на науково-практичних конференціях. Д.Ю. Павленко має 16 наукових праць, з яких 5 статей у наукових виданнях, включених до Переліку наукових фахових видань України (одна з яких написана у співавторстві із науковим керівником В.І. Курилом, при цьому здобувачем при написанні цієї статті було виконано постановку проблеми, сформульовано цілі і завдання статті, проведено аналіз останніх досліджень і публікацій з наведеної тематики, детально досліджено та особисто з'ясовано історично-інституційні моделі прокуратури України як суб'єкта владних повноважень у процесі її розвитку і становлення, проаналізовано і систематизовано результати проведеного дослідження, узгоджено зі співавтором отримані висновки, підготовлено публікацію до друку відповідно до вимог видання), стаття у науковому виданні іншої держави, 10 тез наукових доповідей. На належність апробації наукових результатів вказує і те, що зміст наведених публікацій цілком та повністю відповідає темі дисертаційного дослідження, його меті та завданням.

Відповідність дисертації встановленим вимогам. Анотація до дисертації підготовлена українською та англійською мовами, містить узагальнений стислий виклад основного змісту дисертаційного дослідження, де коротко представлені основні результати дослідження та виділено наукову новизну роботи. Зміст анотації до дисертації свідчить про її узгодженість з основними положеннями,

представленими в основному тексті роботи. Робота включає в себе вступ, три розділи (дев'ять підрозділів), висновки, список використаних джерел та додаток (список опублікованих праць за темою дисертації).

Здобувачем повністю дотримано вимоги Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а також п. 2 Вимог до оформлення дисертації, затверджених Наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40, при складенні ним анотації дисертаційного дослідження. Порушень здобувачем академічної доброчесності не виявлено.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації. Дисертаційне дослідження Д.Ю. Павленка оцінюю позитивно, натомість воно не позбавлене дискусійних положень та певних недоліків. Вважаю за доречне почути додаткові пояснення й обґрунтування здобувача щодо таких тверджень.

1. На с. 139 дисертаційного дослідження здобувач пропонує визначати формування офіційного уявлення про конкретні професійні, фізичні та морально-психологічні якості працівника прокуратури, форми та методи їх підготовки як один із пріоритетних напрямів управління в органах прокуратури. Хотілося би почути думку здобувача щодо того, які юридичні механізми реалізації цього напрямку він вбачає за найбільш доцільні й ефективні, та щодо того, яке має бути спрямування такої діяльності у цьому напрямку – виключно на працівників прокуратури та потенційних кандидатів за зайняття відповідних вакантних посад (внутрішнє) чи також і на громадянське суспільство загалом (зовнішнє) стосовно формування уявлення спільноти про високі стандарти прокурорської діяльності у розрізі спрямованості на підвищення авторитету й престижу прокуратури?

2. У підрозділі 2.3 дослідник підсумовує думку щодо можливих шляхів підвищення ефективності діяльності органів прокуратури та удосконалення управління прокурорськими кадрами, відмічаючи, що важливе значення набуває

офіційно реалізована в організаційній діяльності прокуратури кадрова політика та кадрова стратегія. При цьому, досліджуючи призначення кадрової політики на с. 41-42 дисертаційного дослідження, здобувач не розкриває співвідношення змісту понять «кадрова політика» і «кадрова стратегія», який він вкладає в них у розрізі вивчення діяльності публічно-правових інституцій.

3. Здобувач переконаний, що чисельність прокурорських працівників має визначатись відповідно до реального навантаження на працівників органів прокуратури, а визначення кількості працівників прокуратури та реалізація кадрової функції в прокуратурі має здійснюватися з врахуванням об'єктивних умов, для чого Генеральному прокурору мають бути надані гнучкі повноваження щодо визначення кількісного складу прокуратури з врахуванням науково обґрунтованих показників навантаження на одного прокурора. Дисертант вбачає більш обґрунтованим підхід із визначенням прийняттого навантаження на прокурора зі щорічним переглядом кількості прокурорів відповідно до об'єктивної ситуації в країні (с. 138, с. 143). Чи є в Україні приклади впровадження способів визначення ступеня навантаження на службовців в межах інших органів державної влади, які могли би бути покладені в основу реалізації такого підходу в органах прокуратури?

4. Автор у підрозділі 3.1 дисертаційної роботи перелічував основні напрями, у яких Україні слід використовувати позитивний зарубіжний досвід України в контексті вдосконалення правового регулювання реалізації адміністративних функцій органами прокуратури. Який конкретно зарубіжний досвід з описаного дослідником у дисертації при дослідженні ним світової практики організації та управління в органах прокуратури, на його думку, міг би якнайкраще бути запозиченим для України?

Проте зроблені зауваження мають уточнювальний та дискусійний характер, чим жодним чином не знижують науково-практичну цінність представлених на захист наукових положень, висновків і пропозицій, сформульованих у загальному висновку роботи.

